

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХИСНИКА В ПРОВАДЖЕННІ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Сінельник Р.В., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті проводиться дослідження проблем реформування законодавства у сфері діяльності захисника в провадженні в справах про адміністративні правопорушення та аналізуються пріоритетні напрямки розвитку законодавства в цій сфері.

Ключові слова: захисник, адвокат, правова допомога, фахівець у галузі права, адміністративні правопорушення, адміністративний арешт, провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Sinelnik R.V. ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В СФЕРЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЗАЩИТНИКА В ПРОИЗВОДСТВЕ ПО ДЕЛАМ ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье проводится исследование проблем реформирования законодательства в сфере деятельности защитника в производстве об административных правонарушениях и анализируются приоритетные направления развития законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: защитник, адвокат, правовая помощь, специалист в области права, административные правонарушения, административный арест, производство в делах об административных правонарушениях.

Sinelnik R.V. PRIORITY OF LEGISLATION IN THE FIELD OF DEFENDER IN PRODUCTION FOR ADMINISTRATIVE VIOLATIONS / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In this paper there are the problems of reforming legislation in the sphere of defense counsel in the production of administrative offences and examines priorities for the development of legislation in this area studied.

Key words: defender, advocate, legal aid, specialist in area of right, administrative offences, administrative arrest a procedure of administrative offences.

Розвиток законодавства у сфері діяльності захисника в провадженні у справах про адміністративні правопорушення повинен здійснюватися комплексно, з урахуванням останніх тенденцій розвитку національної правової системи. Інститут захисника в провадженні у справах про адміністративні правопорушення пов'язаний із декількома сегментами правового регулювання суспільних відносин – із конституційною сферою прав та свобод людини, механізмом їх захисту, системою правової допомоги, інститутом адвокатури, адміністративним процесом, особливо його адміністративно-деліктною процесуальною частиною.

Актуальність дослідження проблеми адміністративно-правових способів захисту прав та свобод людини і громадянина обумовлюється й необхідністю підвищення рівня правової культури населення, а також зміною правової свідомості, юридичного мислення працівників правостановлюючих і правозастосовуючих органів в Україні, формуванням у них позицій пріоритетності забезпечення прав та свобод людини і громадянина нормами адміністративного права. Соціальні, політичні, правові зміни, що відбулися в Україні, диктують необхідність нових поглядів на проблематику адміністративно-правових способів захисту прав та свобод людини і громадянина відповідно до тих стандартів, принципів і норм, що відпрацьовані світовим співтовариством. Сьогодні зростає вплив міжнародних норм, принципів і стандартів міжнародного права на становлення, удосконалення і розвиток національної системи права, у тому числі і адміністративного права.

Отже, основною метою даної статті є дослідження проблеми реформування законодавства у сфері діяльності захисника в провадженні у справах про адміністративні правопорушення на підставі фундаментального оновлення засад адміністративного права в напрямку переходу до так званих «людиноцентристських» його засад, їх пріоритетності, у тому числі, і при притягненні до адміністративної відповідальності.

Взагалі питання захисника в провадженні по справах про адміністративні правопорушення певною мірою привертало увагу багатьох вітчизняних учених-адміністративістів, що працюють за напрямком адміністративного процесу взагалі та його складової – провадження в справах про адміністративні правопорушення (роботи О. Бандурки, І. Бородіна, А. Васильєва, С. Ващенко, І. Голосніченка, Є. Додіна, Л. Ковалюк, В. Колпакова, Т. Коломоєць, А. Комзюка, І. Коліушка, О. Кузьменко, Д. Лук'янця, Н. Мироненко, В. Перепелюка, В. Поліщука, М. Стахурського, М. Тищенка, С. Тараненка тощо), однак дані дослідження обмежувалися або констатацією чинних законодавчих положень, або формуванням окремих пропозицій щодо вдосконалення статусу захисника в адміністративно-деліктному процесі в контексті розгляду іншої, як правило, більш широкої теми.

На сьогоднішній день інститут адміністративної відповідальності, зокрема його процесуальна частина, знаходяться на стадії реформування, однак стан такого реформування далекий від завершення та характеризується – на доктринальному рівні – активними дискусіями, пов'язаними з пошуком єдиної концепції оптимальної моделі такого реформування, на практичному – триває кодифікаційна робота по створенню нового систематизованого адміністративно – деліктного акта [1] у відповідності до різних існуючих пропозицій. Усе це впливає і на визначення напрямків розвитку частини законодавства, що регулює участь захисника в провадженні в справах про адміністративні правопорушення.

Разом із тим, вдосконалення даного інституту неможливе без розробки та прийняття низки нормативно – правових актів та внесення змін до чинного законодавства в сфері загальних аспектів системи правової допомоги в Україні, зокрема, це стосується таких питань, як визначення правової допомоги, принципів її надання, кола суб'єктів, що мають право її надавати, питання гарантованої (безоплатної) правової допомоги тощо. Без вирішення цих та інших питань організаційного значення вдосконалення безпосередньо процесуального статусу захисника в адміністративно-деліктному процесі є неможливим.

На нашу думку, вдосконалення законодавства в сфері діяльності захисника в провадженні в справах про адміністративні правопорушення повинно здійснюватися в рамках двох складових цього процесу – реформування організаційної частини, у межах законодавства про правову допомогу, та вдосконалення адміністративно-процесуального статусу захисника як частина загальної кодифікаційної роботи над створенням новітнього адміністративно-деліктного законодавства. Слід зазначити, що в ряді випадків ці дві частини дуже тісно пов'язані між собою.

Так, ст.271 КУпАП України передбачено коло осіб, які мають права бути захисником, серед яких: адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право надавати правову допомогу особисто чи за дорученням юридичної особи. Зазначене питання законодавчо не врегульовано, оскільки в Україні не існує зазначеного закону.

Як свідчить практика, майже у всіх випадках, принаймні в переважній їх кількості, функція захисту в провадженні в справах про адміністративні правопорушення здійснюється особами, що мають статус адвоката. Можливо, це пояснюється інерцією правової свідомості населення, оскільки протягом багатьох десятиріч до здійснення захисту в кримінальному та адміністративно-деліктному процесі були допущені лише

адвокати. Із розвитком суспільних відносин, зокрема, підприємницької діяльності, яка стала поширюватися і на сферу правових послуг, набуло актуальності питання тлумачення відповідних конституційних норм щодо вибору захисника. У відомому Рішенні Конституційного Суду України від 26 листопада 2000 р. № 13-рп/2000 (справа про право вільного вибору захисника), зокрема, зазначається, що положення частини першої статті 59 Конституції України про те, що "кожен є вільним у виборі захисника своїх прав", в аспекті конституційного звернення громадянина Солдатова Г.І. треба розуміти як конституційне право підозрюваного, обвинуваченого і підсудного при захисті від обвинувачення та особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, з метою отримання правової допомоги обирати захисником своїх прав особу, яка є фахівцем у галузі права і за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Положення частини другої статті 59 Конституції України про те, що "для забезпечення права на захист від обвинувачення в Україні діє адвокатура", треба розуміти як одну із конституційних гарантій, що надає підозрюваному, обвинуваченому і підсудному можливість реалізувати своє право вільно вибирати захисником у кримінальному судочинстві адвоката - особу, яка має право на заняття адвокатською діяльністю [2].

Однак закон, який би встановлював право фахівця в галузі права надавати правову допомогу, зокрема і захист у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, так і не було прийнято, що спричинило низку проблем із визначенням кола суб'єктів надання захисту в кримінальному та адміністративно-деліктному процесі. Досить суперечлива з цього приводу і практика правозастосування, зокрема і судова практика.

Аналіз висловлених у науковій та публіцистичній літературі думок та пропозицій, а також положень перспективного законодавства свідчить про консервування дискусійності даного питання та наявності двох основних суперечливих тенденцій подальшого розвитку законодавства в даній сфері – перша пов'язана із позицією про надання права здійснювати захист лише особам, які мають статус адвоката, інша, у відповідності до Рішення КСУ в справі про право вільного вибору захисника, передбачає, поряд із функціонуванням адвокатури, збереження інституту фахівця в галузі права в тому чи іншому вигляді, пропонуючи різні варіанти законодавчого вирішення його статусу.

Проект «Про правову допомогу», розроблений свого часу Міністерством юстиції України, передбачав «сприяння держави конкуренції щодо надання кваліфікованої правової допомоги» та закріплював, що суб'єктами надання правової допомоги є адвокати та фахівці в галузі права. Для набуття статусу останнього необхідно одержати повну вищу освіту за спеціальністю «правознавство», мати фахові знання в галузі (галузях) права та відповідний рівень кваліфікації. Наявність таких абстрактних оціночних вимог стає зрозумілим у контексті наступної вимоги законопроекту. «Фахівець у галузі права (крім адвокатів) може здійснювати діяльність з надання правової допомоги за умови наявності у нього відповідної ліцензії, підстави та порядок отримання якої встановлюються Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». Окрім того, до суб'єктів надання правової допомоги проект відносить також юридичних осіб, установчими документами яких передбачено надання правової допомоги і які одержали ліцензію на здійснення господарської діяльності з надання правової допомоги [3, 40-42].

Нині на сайті Міністерства юстиції України розміщено ще один проект Закону України «Про безоплатну правову допомогу», який передбачає наявність первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, до суб'єктів отримання останньої законопроект відносить осіб, до яких застосовано адміністративне затримання, та осіб, до яких застосовано адміністративний арешт (ст.16 проекту). У ст.17 встановлено, що

суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні є адвокати та фахівці в галузі права, якщо вони у встановленому порядку пройшли відповідний конкурсний відбір та включені органом юстиції до реєстру суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги [4].

Цікавим є те, що законопроект, у ст.1 визначення термінів, під фахівцем у галузі права пропонує розуміти особу, яка має вищу юридичну освіту, високий рівень професійних знань у відповідній сфері законодавства та практичний досвід правозастосування в цій сфері законодавства не менше трьох років [5]. Отже, можна зробити висновок, що і в інших випадках, не лише при наданні безоплатної правової допомоги, до фахівця в галузі права будуть висунуті зазначені вимоги.

Найбільш широкого резонансу на шпальтах юридичної періодики набув законопроект «Про правову допомогу», підготовлений свого часу Центром політико-правових реформ, який виходить із широкого розуміння правової допомоги, яке аналізувалося нами в попередніх розділах роботи. Що стосується суб'єктів надання правової допомоги, згідно з положеннями цього законопроекту, ними визнаються правові радники (ст.20), до кола яких належать: 1) адвокати, 2) нотаріуси, 3) патентні повірені, 4) аудитори, 5) фахівці в галузі права, 6) юридичні особи приватного права. Згідно з цією ж статтею, правовими радниками не визнаються: 1) особи, які перебувають у трудових відносинах юридичними особами і то до трудових обов'язків яких віднесено надання послуг правового характеру цій юридичній особі; 2) особи, які перебувають на державній службі, на службі в органах місцевого самоврядування і до службових обов'язків яких віднесено надання послуг правового характеру; 3) нотаріуси, при вчиненні нотаріальних дій [6, 63].

Закріплюючи виконання обов'язків захисника при провадженні у справах про адміністративні правопорушення як різновиду правової допомоги (ст.17), згідно з положеннями законопроекту, здійснювати такий захист можуть такі правові радники, як адвокати (ст.21), фахівці в галузі права, під якими пропонується розуміти осіб, що мають вищу юридичну освіту та не належать до інших категорій правових радників (ст.25), та юридичні особи приватного права через своїх представників – адвокатів або фахівців у галузі права (ст.26). Даний законопроект містив досить цікаве положення, яке викликало неоднозначну реакцію серед юридичної спільноти. Проект пропонує закріпити положення про те, що виконувати обов'язки захисника в процесі дізнання, досудового слідства та розгляду кримінальної справи в суді мають право фахівці в галузі права, які мають науковий ступінь кандидата або доктора юридичних наук (ст.25) [7, 69-70]. Слід погодитись із висловленими в літературі критичними зауваженнями щодо цього положення [8, 6], яке позбавлене практичного змісту, оскільки наявність чи відсутність наукового ступеня (навіть із кримінально-процесуальної тематики, а тим більше з інших напрямків юридичної науки) зовсім не свідчить про фаховість та досвід особи, що має намір здійснювати захист у відповідному юридичному процесі.

Отже, вважаємо за необхідне прийняття відповідних законодавчих положень, які б встановлювали коло суб'єктів надання правової допомоги взагалі та захисту в провадженні в справах про адміністративні провадження. Вважаємо, що стосовно саме останнього виду правової допомоги повинні бути закріплені певні фахові вимоги, які б забезпечували кваліфікованість надання такої допомоги, найбільш оптимальним, з урахуванням позиції КСУ, було б надати таке право адвокатам та фахівцям у галузі права, що мають вищу юридичну освіту.

Недоліком законодавчого регулювання є також відсутність норм щодо можливості надання безоплатної правової допомоги. У свою чергу, відсутність інституту безоплатної правової допомоги в провадженні в справах про адміністративні

правопорушення взагалі не відповідає ні ст.59 Конституції України, ні вимогам ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод [9, 69].

У законопроекті «Про правову допомогу», підготовленому Центром політико-правових реформ, даним питанням присвячується розділ 4, що має назву «гарантована правова допомога», під якою розуміють послуги правового характеру, які надаються повністю або частково за рахунок коштів Фонду гарантованої правової допомоги певним категоріям осіб для реалізації, захисту їхніх прав, свобод та інтересів, а також при вирішенні справ у судах, органах державної влади і місцевого самоврядування та для забезпечення права на захист від обвинувачення (ст.27) [10, 70].

Нещодавно Міністерство юстиції України на своєму офіційному сайті запропонувало для широкого обговорення проект Закону України «Про безоплатну правову допомогу», розроблення якого було передбачено указами Президента України від 20 січня 2006 року № 39 "Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи" та від 18 червня 2007 року № 535/2007 "Про Цільовий план Україна – НАТО на 2007 рік у рамках Плану дій Україна – НАТО", постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2006 року № 1767 "Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007-2009 роки", розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2007 року № 238-р "Про затвердження заходів щодо виконання у 2007 році Плану дій Україна – ЄС" [11].

У проекті Закону передбачається безоплатне надання первинної правової допомоги (надання правової інформації, консультацій та роз'яснень з правових питань, складання заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру), представництво інтересів особи в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами (крім представництва в судах) допомога в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги) кожній особі, тобто громадянам України, іноземцям, особам без громадянства, у тому числі біженцям, які перебувають під юрисдикцією України. Така допомога надаватиметься органами виконавчої влади; органами місцевого самоврядування; юридичними особами публічного права, утвореними органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування; фізичними особами та юридичними особами приватного права.

За змістом проекту Закону, надання безоплатної вторинної правової допомоги (складання процесуальних документів, захист від обвинувачення, здійснення представництва інтересів осіб у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами) передбачено для вразливих категорій осіб, перелік яких визначено цим проектом (серед них особи, до яких застосовано адміністративне затримання, та особи, до яких застосовано адміністративний арешт).

Суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні є адвокати та фахівці в галузі права, якщо вони у встановленому порядку пройшли відповідний конкурсний відбір та включені органом юстиції до реєстру суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги. Клопотання про надання певного виду безоплатної вторинної правової допомоги подаються особами, які досягли повноліття, до органів юстиції за місцем перебування таких осіб.

Разом із клопотанням про надання безоплатної вторинної правової допомоги особа або законний представник особи повинні подати документи, які підтверджують належність особи до однієї з вразливих категорій осіб, передбачених законом. Якщо з клопотанням про надання вторинної правової допомоги звертається особа, до якої застосовано адміністративне затримання, або особа, яка затримана органом дізнання за підозрою у вчиненні злочину, або особа, до якої як запобіжний захід обрано взяття під варту,

рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги приймається невідкладно з моменту затримання.

Безумовно, проблема надання безоплатної правової допомоги взагалі та в провадженні в справах про адміністративні правопорушення зокрема, потребує врегулювання або як деталізована частина закону про правову допомогу, або окремим законодавчим актом. Однак у КУпАП можливо вже сьогодні внести відповідні зміни, закріпивши право окремих категорій населення на безоплатну правову допомогу в провадженні в справах про адміністративні правопорушення.

Із проблемою гарантування права на правову допомогу, зокрема захисту в провадженні у справах про адміністративні правопорушення пов'язане питання випадків обов'язкової участі захисника в провадженні в справах про адміністративні правопорушення, які, на відміну від кримінально-процесуального законодавства, не знайшли відображення в чинному КУпАП.

У літературі вже звертали увагу на доцільність встановлення такої норми, наприклад Я. Серебряков пропонує встановити обов'язкову участь захисника в провадженні в справах про адміністративні правопорушення, якщо дане провадження здійснюється по відношенню до: 1) неповнолітніх; 2) осіб, не спроможних самостійно реалізувати своє право на захист у зв'язку із фізичними або психічними вадами; 3) осіб, що не володіють мовою провадження; 4) осіб, між якими є протиріччя, і хоча б один з них має захисника [12, 158]. С. Тараненко пропонує закріпити обов'язкову участь адвоката в справах неповнолітніх, іноземних громадян, осіб, які є психічно хворими і не спроможні самостійно захищати свої права і свободи, а також у справах, де необхідно захищати права власності, де передбачено стягнення, адміністративний арешт тощо [13, 10]. На необхідність врегулювання питання обов'язкової участі адвоката в провадженні в справах про адміністративні правопорушення вказує і О. Нагорний [14] та інші.

Вважаємо, що доцільним є закріплення обов'язкової участі захисника в провадженні в справах про адміністративне правопорушення щодо: 1) неповнолітніх; 2) осіб, які внаслідок фізичних або психічних вад не спроможні самостійно захищати свої права і свободи; 3) осіб, які не володіють мовою провадження, 4) у справах, пов'язаних із заходами примусу, спрямованими на обмеження волі (у випадках притягнення до відповідальності за правопорушення, за яке передбачено стягнення у вигляді адміністративного арешту, та заходи забезпечення провадження, які пов'язані із затриманням більш ніж на 3 години).

Виходячи з положень ст.271 КУпАП України, можна зробити висновок, що Кодексом не визначено механізм запрошення захисника. Як зазначає В. Кульпінов, реалізації права на особисту недоторканність людини заважає ще й те, що в КпАП не вказані терміни, протягом яких правоохоронці мають сповістити рідних і близьких про затримання. Конституція зобов'язує це робити «невідкладно». Чи варто пояснювати, що таке точне формулювання органи дізнання до оперативності не зобов'язує. Іноді родичі дізнаються про затримання тільки після рішення суду [15].

Отже, після застосування адміністративного затримання правопорушник не має можливості навіть на розгляд справи запросити захисника, оскільки повідомлення родичів про затримання, яке повинні здійснювати співробітники органів міліції, не є документами суворої звітності і не фіксується передача інформації щодо повідомлення про затримання. Більш того, захисника навіть не пропускають до затриманого, оскільки він має право залучатися до справи з моменту її розгляду. На практиці правопорушника вивозять з міліції до суду без попереднього призначення справи, а тому про день і час розгляду справи захисник (як, до речі, й родичі) може і не знати. Ст.47 КПК України цей механізм визначає, захисник може бути запрошений не тільки обвинуваченим, а і його законними представниками і навіть будь-якими особами за згодою

обвинуваченого. При цьому слідчий зобов'язаний надати затриманому чи особі, що перебуває під вартою, допомогу у встановленні зв'язку із захисником чи з особами, які можуть запросити захисника.

Слід закріпити саме на рівні КУпАП положення про те, що захисник повинен бути допущений для участі в справі про адміністративне правопорушення з моменту порушення справи (з моменту складання протоколу), а у випадку адміністративного затримання – з моменту адміністративного затримання, причому у випадках, коли термін затримання подовжується на термін більш ніж 3 години, його участь є обов'язковою.

Взагалі, як свідчить аналіз вітчизняної перспективної адміністративно-деліктної нормотворчості стосовно врегулювання питання участі захисника в провадженні в справах про адміністративні правопорушення, ситуація із окресленням процесуального статусу захисника в провадженні в справах про адміністративні правопорушення залишається такою ж, яка існує на сьогоднішній день – із численними проблемами, зумовленими прогалинами в законодавстві. Спостерігається дублювання положень чинного законодавства й автоматичне перенесення їх до перспективного законодавства. Такий стан справ, на жаль, визнати задовільним не можна.

Вбачається доцільним доповнити і конкретизувати права захисника в провадженні в справах про адміністративні правопорушення, а саме: мати з правопорушником конфіденційне побачення до першого пояснення, а після цього – побачення без обмежень, ознайомлюватися з матеріалами затримання та його особисто оскаржувати, бути присутнім при отриманні пояснень від правопорушника, застосовувати науково-технічні засоби при зборі матеріалів зі справою та при розгляді справи, брати участь у судових засіданнях, ставити питання при розгляді справи правопорушнику, свідкам, експерту, іншим особам, брати участь у дослідженні доказів, надавати докази, заявляти клопотання і відводи, висловлювати в суді думку щодо клопотань інших учасників, виступами в суді, знайомитися з протоколом судового засідання (якщо ведеться) та прослуховувати запис процесу, знати про принесені по справі подання прокурора, отримувати їх копії та подавати на них заперечення, збирати відомості про факти, які можуть використовуватися як докази в справі, у тому числі запитувати та одержувати документи чи їх копії від фізичних та юридичних осіб, знайомитися на підприємствах, в установах, організаціях громадян з необхідними документами, одержувати письмові висновки фахівців з питань, що вимагають спеціальних знань, опитувати громадян.

Парадоксально, але ст.271 КУпАП України навіть не надає захиснику права ставити питання учасникам провадження, заявляти відводи, збирати докази по справі, що робить участь захисника при розгляді справи про адміністративне правопорушення таким, що не має сенсу. Більш того, чинне законодавство навіть не передбачає відповідальності за протидію адвокату. Здебільшого докази адвокат отримує за допомогою адвокатських запитів. Але адвокатські запити часто залишаються без відповідей та задоволення. Ст.397 КК України передбачає кримінальну відповідальність за здійснення будь-яких перешкод до правомірної діяльності захисника. При цьому ця норма також є декларативною та не працює, оскільки склад цього злочину чітко не визначений, а залишення без відповіді адвокатського запиту не породжує суспільно-небезпечних наслідків та за своєю правовою природою, скоріше за все, є адміністративним проступком.

Нині триває процес реформування адміністративного права, зокрема його процесуальної частини, розроблюються та виносяться на обговорення проекти нових кодифікованих адміністративно-деліктних актів. Аналіз доктринальних положень свідчить про наявність різних думок, поглядів та концепцій з цього питання. Вважаємо, що вдосконалення адміністративно-правового статусу захисника в провадженні в

справах про адміністративні правопорушення повинно здійснюватися в рамках майбутнього кодифікованого адміністративно-деліктного акта, до складу якого повинна входити і процесуальна частина, однак досить деталізована.

Серед питань, що повинні привернути увагу широкого кола учасників кодифікації законодавства про адміністративні проступки, зокрема законодавця, актуальними залишаються проблеми ефективного законодавчого регулювання забезпечення права на правову допомогу в провадженні в справах про адміністративні правопорушення, особливості участі захисника в зазначеній сфері, зазначені питання повинні також стати предметом подальших досліджень у рамках адміністративної науки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федоров І.О. Кодифікація адміністративно-деліктного законодавства України: Монографія. Запоріжжя: ТОВ „ВПО” Запоріжжя”, 2006. – 144 с.
2. Рішення КСУ від 26.11.2000р. № 13-рп/2000 (справа про право вільного вибору захисника) // Всесвітня мережа Інтернет. – www.rada.gov.ua.
3. Фурса С.Я. Про правову допомогу // Юриспруденція: теорія і практика. – 2005. – № 10. – С. 38-59.
4. Про безоплатну правову допомогу : Проект Закону України // Всесвітня мережа Інтернет. – www.minjust.gov.ua.
5. Там само.
6. Правова допомога: Зарубіжний досвід та пропозиції для України / Авторі-упорядники О.А. Банчук, М.С. Демкова. – К.: Факт, 2004. – 504 с.
7. Там само.
8. Шестоपालов К. Правовая помощь: взгляд ЦППР // Юридическая практика. – 2004. – № 16 – С. 6
9. Банчук О. Реформування системи правової допомоги в Україні // Український журнал про права людини. – 2005. – № 1(1). – С. 65-71.
10. Банчук О., Куйбіда Р. Вимоги ст.6 Конвенції про захист прав людини до процедури здійснення судочинства. – К.: «ІКЦ «Леста»», 2005. – 116 с.
11. Про безоплатну правову допомогу: Проект Закону України // Всесвітня мережа Інтернет. – www.minjust.gov.ua.
12. Серебряков Я. Защитник в производстве по делам об административных правонарушениях: Дис ...к.ю.н. 12.00.14. – Омск, 2003.
13. Тараненко С.М. Захист прав і свобод громадян у провадженні в справах про адміністративні правопорушення та їх забезпечення в діяльності міліції: автореф. дис ...к.ю.н.: 12.00.07. – К., 2000.
14. Нагорний О.П. Законність в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ та шляхи її удосконалення: автореф. дис ... к.ю.н.: 12. 00.07. – К., 2003.
15. Кульпінов В. Повний КОАП // Всесвітня мережа Інтернет. – www.kontrakty.com.ua/show/ukr/article/27/3620043662.html.